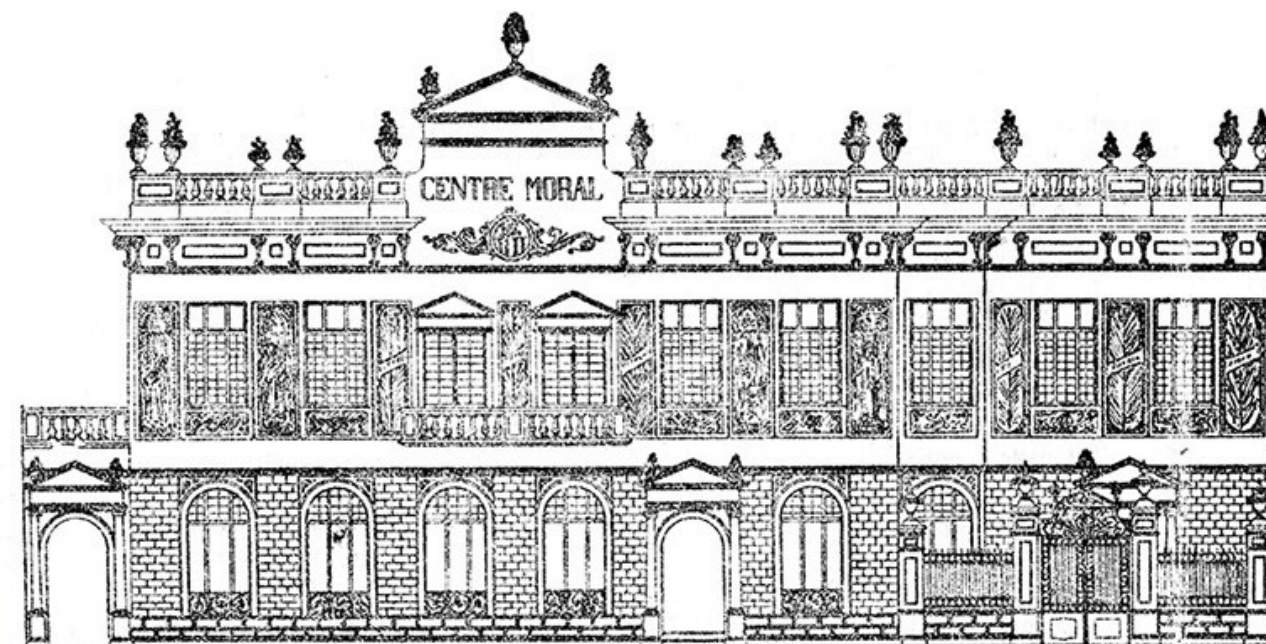

GLOSA HISTÒRICA DEL CENTRE MORAL I CULTURAL DEL POBLENOU, EN EL SEU CENTENARI

A l'acte de lliurament de la Medalla d'or al Mèrit Cívic, atorgada per l'Ajuntament de Barcelona al Centre Moral i Cultural del Poblenou el 9 de novembre de 2010, Joan Buxadé i Domènech, president aleshores de la Fundació Pius Bosch, va ser l'encarregat de fer la glossa històrica de l'entitat. Publiquem íntegrament el text que va llegir.

Il·lustració publicada a La Veu de Catalunya, de 1920, on s'anuncien les obres del nou estatge del CMC.

A finals de setembre, el diumenge dia 26 de 2010, celebràvem a la sala d'actes del Centre la cloenda de les festes del primer centenari de l'entitat. Va ser un acte emotiu, divertit i ple d'un sentiment de satisfacció pels magnífics resultats de les festes del centenari. Un acte fet pels de casa i per als de casa. Felicitàvem a la Directiva i als components de les comissions organitzadores, i ens felicitàvem, entre els socis, per haver estat testimonis de tants actes d'un tan alt nivell cultural i artístic. No és el moment d'entrar en els detalls de cadascun, però no hi està de més recordar que el llistó va quedar molt alt. Els que assistíem a la cloenda pensàvem que era el punt i final de la commemoració, però anàvem equivocats.

En plena celebració, el Sr. Alcalde, present a l'acte, i el nostre President ens anunciaven la concessió al Centre, per part de l'Ajuntament de Barcelona, de la Medalla d'Or al Mèrit Cívic. La notícia va ser la traca final. L'acabament de les festes es va convertir en un punt i seguit i, plens de goig, eufòria i orgull, perquè no dir-ho, hem arribat al dia d'avui, en aquest moment en el que es fa el lliurament de tant preuat guardó. Si els actes del centenari havien assolit un remarcable èxit, amb la concessió de la medalla s'arrodonia una etapa, probablement la més lluïda i brillant del Centre.

Ablanits amb l'entusiasme i l'alegria del moment, podem preguntar-nos el per què de l'atorgament de la medalla. Obeeix només al fet del centenari? No crec que sobreviure durant cent anys sigui un mèrit petit, ni molt menys, però penso que al costat d'aquesta consideració purament quantitativa hi ha una munió de fets qualitatius que al llarg de la centúria han omplert el sac dels mereixements i virtuts de l'entitat.

Cent anys és un llarg període de temps que no ha pogut abastar en vida cap soci de la casa, i els esdeveniments transcorreguts durant els cent anys entre 1910 i 2010 han estat prou significatius per donar mèrit a la supervivència. És la vida de cinc generacions.

El Centre reneix després de la Setmana Tràgica, suporta la dictadura de 1923, el 18 de juliol de 1936 amb la destrucció parcial de l'edifici, la Guerra Civil i la llarga dictadura franquista, sense oblidar les conseqüències indirectes de la Gran Guerra i de la Guerra Mundial. Aquestes circumstàncies i trifulgues ens porten a dividir la història del Centre en diferents períodes:

El primer, naixement i definició, de 1910 a 1926. Era el Centre Social del Poble Nou, posteriorment anomenat Societat Catòlica Centre Moral Obrer, i des de 1917, Centre Moral Instructiu. Recordem que degut a la situació política dels moments a què m'he referit l'entitat va haver d'adaptar el seu nom diverses vegades per assegurar la continuïtat.

El Centre destruït

Trobem un segon període, de 1926 a 1936, fins al 18 de juliol. El Centre és destruït parcialment. Es cremen l'escenari i les llotges. Acabada la guerra civil, una altra etapa, de 1939 a 1950, és el Centro Parroquial de Santa María y de Acción Católica de Pueblo Nuevo, que molts recordem com el Centre Vell.

I finalment de 1950 fins als nostres dies, la societat es denomina Centro Moral i Cultural de Pueblo Nuevo, fins que amb l'acabament de la dictadura i l'adveniment de la democràcia es va poder destraduir el nom i tornar-lo a la denominació amb la llengua pròpia: Centre Moral i Cultural del Poblenou.

Resumint al màxim els fets de cada període, ja que seria llarguíssim fer-ne un detallat relat cronològic, vull recordar que va existir una prèvia entitat gestant del Centre, anterior al 1909, el Patronat Obrer de Sant Josep, que va morir amb les flames de la Setmana Tràgica.

Van ser onze membres de l'extingit patronat, els senyors Cahué, Casares, Mercadé, Climent, Cintero, Guilera, Turon, Gasull, Carol, Grau, Herrera i l'Enric Vivas, per qui coneixem algunes dades i fets d'aquell temps, ja que el 1959, ja molt gran, el Sr. Vivas va dictar els seus records i memòries a la malaguanyada consòcia Maria Aguadé, a qui em plau anomenar per la seva gran col·laboració durant tota la seva vida. Els onze fundadors van llogar un piset al carrer Sant Pere -avui Marià Aguiló- prop de L'Artesana on establiren la primera seu social. L'encoratjament que els donà Mn. Pla i Daniel, futur cardenal, els decidí a millorar el local traslladant-ne la seu social al número 53 del Passeig del Triomf (la Rambla del Poblenou) on, amb nous socis, entre ells els senyors Oliva, Artés, Coral, Rivière, Vidal-Ribas, Godó, Saforcada, Furró, Blasi, Roig, Puntí, Domini, Cañisà, Aulet i altres que farien carregosa la llista, es va decidir el nom de l'entitat: Centro Social. En va ser primer president el Sr Guilera, que per ser empresari i per ordre governativa va deixar el càrrec a Josep Bertran. Del Centre Social sortiren diverses associacions de caràcter religiós adscrites a la parròquia. És ja en aquell primer any de vida que neix el primer grup de teatre, activitat puntera durant tota la centúria i durant el propi 1910 te lloc la primera representació del tan nostrat L'Estel de Natzaret.

La situació política del moment, que considerava subversiva la paraula social, va causar un altre canvi de nom passant a denominar-se Societat Catòlica Centre Moral Obrer. Després d'una curta estada al carrer Pallars per motius econòmics, es torna a la Rambla i el 1915 és nomenat president en Josep Gili Muset que ho fou fins el gener de 1931. Llarg i brillant mandat durant el qual es crearen les escoles originant un altre canvi de nom: Centre Moral Instructiu. També durant el seu mandat, el 15 de desembre de 1921 s'acordà en assemblea general la dissolució del Centre per discrepàncies d'interpretació estatutària amb el Bisbat, reconstituïnt-lo, amb uns nous estatuts, tres setmanes després.

El 1922 s'inicia la compra d'uns terrenys al carrer Pujades, s'aprova la construcció de la seu social i el setembre de 1926 es celebren les festes d'inauguració. El dia 5, l'Orfeó Montserrat, dirigit pel celebrat mestre Pèrez Moya, va interpretar el famós Al·leluia de Händel que per primera vegada ressonava entre les parets del Centre. Molts anys després tornàvem a sentir-lo en les veus de les successives corals de la casa: l'Orfeó Virolai, amb el mestre Recasens i la magnífica coral actual dirigida per l'Antoni Roig i la Montserrat Segarra.

Durant el segon període es consoliden les activitats culturals, teatre, música, secció de cultura. Hem de recordar els presidents Josep Inglés i Josep Hortet, grans impulsors de les seccions de la casa i també en Josep Maria Morlà, home de teatre, que creà amb molt d'èxit la secció d'Ex-Alumnes. Fou president fins a la terrible guerra civil. Acabada la guerra, la legislació franquista va incorporar al patrimoni del Instituto Nacional de Previsión els crèdits de totes les caixes col·laboradores de previsió social, entre elles la Sección Especial del Régimen Obligatorio de Retiros Obreros de la Caja de Pensiones para la Vejez y de Ahorros, que era l'entitat creditora titular de la hipoteca que gravava el Centre. La fatal conseqüència va ser la subhasta de l'edifici després d'un llarg procés judicial. El 12 de desembre de 1944, el senyor Andreu Ribera Rovira se l'adjudicava.

Al carrer Pallars

Amb tot això, el Centre, reconvertit en Centro Parroquial, s'instal·lava al carrer Pallars. La parròquia de Santa Maria del Taulat, amb el temple incendiat i destruït l'any 36, havia ocupat transitòriament el local de l'antic cafè del Centre a l'edifici subhastat del carrer Pujades. Aquesta situació perdurà fins a 1950 quan el 4 de març fou consagrada la nova església. Quedava lliure l'antic edifici del Centre, però seguia sent propietat del Sr. Ribera Rovira.

En aquell moment, un soci del Centre entregat i convençut, va encaminar els seus esforços, juntament amb altres persones que el recolzaven, per recuperar la que havia estat la seu social. En Joan Montaner i Segarra, refundador i primer president del que seria el nou Centre, volia assegurar no solament la tornada sinó també la permanència a l'edifici i no es conformava amb una ocupació a títol d'arrendament sense altres garanties. Desitjava avalar el futur de l'entitat. L'esforç i l'entusiasme esmerçats van aconseguir que la família Ribera vengués la propietat de l'immoble amb certes condicions. En primer lloc es va fer una segregació de vuitanta-nou metres. La finca resultant, reduïda a mil tretze metres, amb l'edifici, era adquirida per la Sociedad Cultural Mossén Pio Bosch, Sociedad Civil Particular. La creació de la Sociedad Cultural va ser una de les condicions per transmetre la propietat de l'immoble. El nou Centre, o sigui l'actual Centre Moral i Cultural de Poblenou, continuador del Centre Parroquial i del Centro Moral de Pueblo Nuevo era una associació que, com totes les que van sobreviure a la guerra, o es van crear un cop acabada aquella, estava subjecte als controls i conveniències del règim i sotmesa a una legislació altament intervencionista. Podia succeir que, amb qualsevol maniobra política o per la promulgació d'alguna llei, l'entitat perdés la seva essència i fins i tot canviés d'objectius o s'obligués a destinar l'edifici a altres finalitats políticament imposades. Es volien assegurar propòsits i continuïtat.

No es tractava d'una transacció merament mercantil, era una operació que necessitava una gran dosi de generositat per part de la família Ribera per facilitar el ressorgiment del Centre i treure'l del confinament a precari que estava vivint al carrer Pallars. Calia preveure que la generositat dels transmissors i els esforços dels adquirents no se n'anessin en orris per mala voluntat o interessada intromissió de tercers.

Es va negociar amb la propietat acordant finalment la creació d'una societat civil particular que seria la propietària de l'edifici i l'arrendaria al Centre i a les escoles parroquials.

Es va transformar el Centre Parroquial donant pas a una renovada entitat més amplia i més d'acord amb la realitat social del moment: el Centro Moral i Cultural de Pueblo Nuevo. El dia 6 de juny de 1950 es va atorgar l'escriptura de constitució d'una societat civil amb la denominació de Societat Cultural Mosén Pio Bosch.

Tres setmanes després, l'1 de juliol, s'autoritzava la compravenda de la finca del carrer Pujadas 176-178. N'eren atorgants: com a venedor l'Andreu Ribera Rovira, i com a compradora la Sociedad Cultural Mosén Pio Bosch. Aquesta societat va existir fins el 6 de juliol de 1993, en què varen acordar traspasar el patrimoni social a la recent creada Fundació privada Mossèn Pius Bosch. Una fundació era una salvaguarda de futur per les especials característiques d'aquestes institucions i una tutela pel Centre que veia protegida la seva seu de qualsevulla possible situació futura provocada per motivacions polítiques o per grups de pressió que es poguessin crear en el si o fora del Centre i possessin en perill els seus objectius.

Canvi de nom

De 1939 a 1950, el Centre, el Centre Vell, va subsistir al carrer Pallars, 174, amb el nom de Centro Parroquial de Santa Maria y de Acción Católica Pueblo Nuevo. El nom adoptat té causa en la qüestió dels permisos necessaris en aquell moment, i el Centre tenia un historial considerat massa catalanista. A l'emparar-se en l'Església es van estalviar molts problemes. El nou local, precari en molts aspectes i amb poques condicions, no va ser obstacle perquè el Centre desenvolupés les seves activitats, millorant-les any darrera any. La secció de teatre representava una obra cada diumenge i fins i tot es van fer diverses representacions de La Passió. Les dificultats esperonaven els socis i aconseguien resultats que tècnicament semblaven impossibles. Dels directius de l'època podem citar a Josep Alberich, primer president, Baltasar Oliver, Josep Guixer, Joan Guardino, Joan Inglés, Jaume Batlle, Andreu Padró, Joan Montaner, Anton Casanova, Manuel Vilasaró, Francesc d'A. Morera, Joaquim Fernández, Josep Torrents i Joan Maria Alonso. Noms, entre d'altres, que els que ja tenim certa edat recordem vivament. En el Centre Vell el teatre va tornar a ser una part molt important de la nova entitat.

I arribem a l'última etapa. Seixanta anys. De 1950 a 2010, seixanta anys de continuïtat i progrés de l'entitat que el 25 de juliol de 1950 tornava a casa seva, al carrer Pujades. No és possible resumir en uns breus paràgrafs tota l'activitat desenvolupada, no es pot reflectir tot l'esforç i l'intens treball realitzat per les successives directives. Potser la millor glossa i resum que es pot presentar siguin les inoblidables festes del centenari. No haurien estat possibles sense els fonaments construïts any rere any durant aquesta seixantena. N'han estat presidents en Joan Montaner i Segarra, en Domingo Sarsanedas Sabaté, altre cop en Joan Montaner, en Joaquim Fernández Carbonell, en Joaquim Vilasaró Bagaria, malauradament tots traspassats, i el nostre actual president en Xavier Oliver i Casanova.

Noms i adjectius

Per esmentar tot el que s'ha fet en una breu pinzellada i fent-ho a la manera americana donaré una relació barrejada de noms i adjectius sense aparent relació que donaran idea de tot el que s'ha fet: família, esperit cristià, teatre, tertúlia, esport, cultura, amistat, bàsquet, solidaritat, esport, ping-pong, barri, música, Orfeó Virolai, bàsquet, família, més teatre, dòmino, billar, excursionisme, cultura, música, Poblenou, amistat, dansa, Esbart Montseny, L'Estel, musicals, esport, hoquei, amics, sopars-tertilia de llibres, família, barri, literatura, lectures teatrals, concerts, família, més teatre, arts plàstiques, activitats de la dona, ballet, amistat, etc. Si analitzem aquesta barrija-barreja i la deixem reposar, ens quedaran uns conceptes fonamentals: Amb esperit cristià, el Centre ha fet país, ha fet barri, ha fet Poblenou, li ha donat art i cultura, ha creat amistat i ha fomentat la família. S'ha complert el que diu el nostre himne: "A la família servirem...". Senyors, consocis, amics, aquesta és la història, aquests són els fets, aquests són els mèrits. Aquest és el nostre Centre.